

Alen Kapidžić,
Edin Mujanović

Fakultet za tjelesni odgoj i sport

PREDIKTIVNE VRIJEDNOSTI KONATIVNIH KARAKTERISTIKA NA REZULTATE SITUACIONIH TESTOVA U NOGOMETU

1. UVOD

Utjecaj strukture ličnosti igrača na uspješnost u nogometu, nije sistematski istraživani, zbog čega je teško pretpostaviti kakva bi struktura konativnih regulativnih mehanizama bila pogodna za poboljšanje rezultata u testovima situaciono-motoričkih sposobnosti u nogometu. Istraživanjima ovakvog tipa bavio se Gabrijelić (1977)¹ i došao do pokazatelja da je generalni neurotizam kod jugoslavenskih nogometaša vrhunske kvalitete izraženiji nego kod vrhunskih igrača ostalih sportskih igara.

Sportski rezultati, a naročito visoka sportska dostignuća u posljednje vrijeme sve više impresioniraju i nužno koriguju misao o ljudskoj prirodi, njenim dostignućima i granicama u sferi tjelesnog a naročito sportskog vježbanja. U isto vrijeme teorija ukazuje, a praksa potvrđuje da se viska sportska dostignuća mogu realizovati samo u uslovima punog respekta naučnih tekovina odgovarajućih nauka, a posebno teorije fizičke kulture, psihomotorike, biomehanike, fiziologije, psihologije, sociologije, pedagogije i drugih. Znati kako se kreću relacije mnogobrojnih faktora i mijenjaju u zahtjevu sa vremenom i dostignućima u određenim sportskim aktivnostima, a time i u nogometu, predstavlja veoma bitan problem. Istraživanjima utjecaja konativnih karakteristika na rezultate situaciono motoričkih sposobnosti u nogometu bavili su se mnogi autori, a neki od njih su: Horga, S., Gabrijelić, M. (1983)², zatim Stefanović, V (1979)⁴, Kapidžić, A. (2007)³.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1 Uzorak ispitanika

Ispitanici u ovom istraživanju su studenti prve i druge godine studija Fakulteta za tjelesni odgoj i sport Univerziteta u Tuzli. Istraživanjem je obuhvaćen uzorak od 155 ispitanika starosne dobi od 19 – 22 godine.

2.2 Uzorak varijabli

Catell-ov upitnik je namjenjen za ispitivanje, da se procjeni zastupljenost svakog od 16 primarnih faktora ličnosti, kao i pet općih faktora. Ove varijable su nam predstavljale prediktorski skup varijabli. Koristi se u području psihoterapije, savjetovanja, te profesionalne orijentacije i selekcije. U ovom istraživanju primjenjena je forma A koja sadrži slijedeće osnovne bipolarne dimenzije:

- **A** – afektotimija (pozitivni pol – viši rezultati) naspram sajzotimije (negativni pol – niži rezultati),
- **B** – pozitivan pol predstavlja težnju ka apstraktnosti dok negativan je više konkretan, uključuje mjere jedne vrste inteligencije koja u 16 PF predstavlja kompromis između potpune odsutnosti mjerenja intelekta,

- **C** – snaga ega,
- **E** – dominacija naspram potčinjavanja,
- **F** – ozbiljan, suzdržan, pažljiv (pozitivni pol) naspram živahan, bodar, spontan (negativni pol),
- **G** – snaga super ega,
- **H** – neustrašivost naspram strašljivosti,
- **I** – oštra narav naspram meke naravi,
- **L** – povjerenje naspram sumnjičavosti,
- **M** – praktičnost naspram uobrazilji,
- **N** – prostodušnost naspram prepredenosti,
- **O** – spokojstvo naspram osjećanja krivice,
- **Q1** – tradicionalizam naspram radikalizma,
- **Q2** – grupna zavisnost naspram samodovoljnosti,
- **Q3** – nedisciplinovani self konflikt naspram dobre samokontrole,
- **Q4** – nivo ‘‘ergičke tenzije’’,
- **EKS** – ekstravertnost,
- **ANKS** – anksioznost,
- **NES** – nesentimentalnost po Catell-u to ima značanje kortikalne budnosti,
- **NEOV** – neovisnost,
- **SK** – samokontrola.

Za procjenu situaciono-motoričkih sposobnosti u nogometu uzorak kriterijskih varijabli predstavlja skupinu od devet (9) mjernih instrumenata.

Za procjenu situacione preciznosti korišteni su slijedeći mjerni instrumenti:

- **SPPNVM** – pravolinijska preciznost nogom – vertikalni cilj (lopta u mirovanju)
- **SPPNVK** – pravolinijska preciznost nogom – vertikalni cilj (lopta u kretanju)
- **SPENVM** – elevaciona preciznost nogom – vertikalni cilj (lopta u mirovanju)

Za procjenu sposobnosti baratanja loptom korišteni su slijedeći mjerni instrumenti:

- **SBLHOZ** – horizontalno odbijanje lopte od zida za 20 sekundi
- **SBLUPO** – udarci u zid poslije odbijanja lopte od podloge
- **SBLVSL** – vođenje lopte u slalomu

Za procjenu sposobnosti brzine vođenja lopte korišteni su slijedeći mjerni instrumenti:

- **SBRVPO** – brzo vođenje lopte po polukrugu
- **SBRV20** – brzo vođenje lopte na 20 metara sa startom iz mjesta
- **SBRVPU** – brzo vođenje lopte sa promjenom pravca pod pravim uglom

Varijable za procjenu situaciono-motoričkih sposobnosti podvrgnute su faktORIZACIJI. Faktorskom analizom dobili smo dva faktora koja smo na osnovu matrice sklopa definisali kao: prvi faktor definisali smo kao faktor opće sposobnosti kretanja igrača sa loptom, a drugi kao faktor situacione preciznosti. Ovako definisane latentne dimanzije su nam poslužile kao kriteriji. Cilj ovog rada jeste da se utvrdi utjecaj konativnih karakteristika na rezultate situaciono-motoričkih sposobnosti u nogometu a što će se postići primjenom multiple regresione analize.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

3.1 Regresiona analiza prve kriterijske varijable situaciono-motoričkih sposobnosti na osnovu varijabli konativnih karakteristika

Na osnovu rezultata dobijenih u (Tebeli 1 i 2), vidimo da multipla korelacija, tj. povezanost cjelokupnog sistema prediktorskih varijabli sa kriterijem iznosi (R) .47, sa ukupnim objašnjenim varijabilitetom (R Square) 22 %, na statistički značajnom nivou .05. Ovo nam govori da je cijeli sistem prediktorskih varijabli značajan u predikciji rezultata na kriterij.

Tabela 1
Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.466(a)	.217	.093	.95218913

Tabela 2
ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	33.414	21	1.591	1.755	.030(a)
	Residual	120.586	133	.907		
	Total	154.000	154			

Analizom pojedinačnih utjecaja (Tabela 3), vidimo da si statistički značajan utjecaj na kriterij ostvarili tri primarna faktora i to: faktor (I) – osjetljivost (Beta -.847) što je na nivou značajnosti .05, zatim faktor (N) – zatvorenost (Beta -.259) na nivou značajnosti .05 i faktor (Q2) – samodovoljnost (Beta -.365) na nivou značajnosti .05. Od općih faktora, statistički značajan pojedinačni utjecaj na kriterij ostvarili su: opći faktor (EKS) – ekstraverzija (Beta -.695) na nivou značajnosti .05 i opći faktor (NES) – nesentimentalnost (Beta -1.125) na nivou značajnosti .01. Na osnovu dobijenih rezultata vidimo da opći faktor (drugog reda) ekstraverzija značajno utječe na postizanje boljih rezultata u ovoj kriterijskoj varijabli. Također, faktor (NES) – nesentimentalnost utječe na kriterijsku varijablu, a ovaj faktor se ogleda u prodornosti, vještini u društvenom ophođenju, prirodnosti, s jedne strane, a s druge strane u sentimentalnosti, nevještosti, naivnosti itd. Primarni faktori koji su pokazali značajan utjecaj na kriterij, pripadaju općima faktorima tj. ekstraverziji i nesentimentalnosti tj. izračunavaju se iz rezultata dobijenih na primarnim faktorima. S obzirom da varijable koje definišu ova kriterij karakterišu varijable za procjenu sposobnosti brzine vođenja lopte i neke od varijabli za procjenu sposobnosti baratanja loptom, za njih je karakteristično, da ovi testovi vrlo dobro oslikavaju situacije koje se javljaju tokom nogometne igre. Vjerovatno, da je za izvođenje ovih testova nužna veća količina informacija, što nam govori da su ove strukture kretanja i informacijski i biomehanički složenije. S obzirom na informacijsku složenost, sma-

tramo da to uslovljava i veći stepen ekstroverzije kod ispitanika unutar ovog uzorka. Također za izvođenje testova koji definišu ovaj kriterij, bitan je i veći nivo prodornosti i odlučnosti, pa je vjerovatno to jedan od razloga što ovaj faktor nesentimentalnost utječe na postizanje boljih rezultata u ovom kriteriju.

Također, za izvođenje testova koji definišu ovaj kriterij potrebam je i visok nivo eksplozivne snage, jer ove testove definiše brza i eksplozivna promjena pravca kretanja sa loptom na što eksplozivna snaga ima veliki utjecaj. Ovako dobijene rezultata možemo uporediti sa rezultatima koje su u svom istražianju dobili Mraković, Gredelj, Metikoš i Orešković (1974)⁶. Autori su u svom istraživanju uočili da su manifestacije eksplozivnog tipa snage u vezi sa gotovo čitavim prostornim konativnih varijabli. Autori zaključuju da nema niti jednemotoričke reakcije ovog tipa koja bi bila nezavina od većeg broja tipičnih oblika ponašanja.

Tabela 3
Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	Correlations		
		B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
1	(Constant)	11.097	3.992		2.780	.006			
	A	-.044	.090	-.068	-.485	.628	.002	-.042	-.037
	B	.091	.057	.135	1.608	.110	.142	.138	.123
	C	-.018	.063	-.033	-.288	.774	-.043	-.025	-.022
	E	.124	.121	.202	1.029	.306	-.042	.089	.079
	F	.179	.096	.290	1.875	.063	.091	.160	.144
	G	.008	.109	.015	.077	.939	-.018	.007	.006
	H	.174	.085	.321	2.049	.042	-.010	.175	.157
	I	-.490	.197	-.847	-2.486	.014	.043	-.211	-.191
	L	.055	.113	.097	.483	.630	.006	.042	.037
	M	-.146	.111	-.245	-1.310	.192	.138	-.113	-.101
	N	-.154	.076	-.259	-2.017	.046	-.025	-.172	-.155
	O	.078	.102	.137	.757	.450	.176	.066	.058
	Q1	-.007	.137	-.012	-.049	.961	.151	-.004	-.004
	Q2	-.207	.080	-.365	-2.578	.011	-.036	-.218	-.198
	Q3	-.015	.109	-.024	-.136	.892	-.007	-.012	-.010
	Q4	-.124	.081	-.257	-1.531	.128	-.102	-.132	-.117
	EKS	-.503	.201	-.695	-2.506	.013	.003	-.212	-.192
	ANKS	.063	.230	.096	.273	.786	.039	.024	.021
	NES	-.737	.275	-1.125	-2.682	.008	-.166	-.227	-.206
	NEOV	-.252	.242	-.325	-1.042	.299	.035	-.090	-.080
	SK	-.050	.248	-.070	-.201	.841	-.086	-.017	-.015

3.2 Regresiona analiza druge kriterijske varijable situaciono-motoričkih sposobnosti na osnovu varijabli konativnih karakteristika

Na osnovu rezultata dobijenih u (Tebeli 4 i 5), vidimo da multipla korelacija, tj. povezanost cjelokupnog sistema prediktorskih varijabli sa kriterijem iznosi (R) .37, sa ukupnim objašnjenim varijabilitetom (R Square) 13 %, što nije na statistički značajnom nivou (Sig. .46). Ovo nam govori da cijeli sistem prediktorskih varijabli nije značajan za predikciju rezultata u ovoj kriterijskoj varijabli.

Razlog ovako dobijenih rezultata, tj. ostvarenih veza između prediktorskog skupa varijabli i kriterija, vjerovatno leži u samoj strukturi testova koji definišu ovaj kriterij. Tastovi koji definišu ovaj kriterij, vjerovatno nisu toliko bliski situacionim uslovima igre, time i ne oslikavaju ponajbolje situacije koje se dešavaju tokom nogometne igre. Na osnovu gore navedenih razmatranja, možemo pretpostaviti da su testovi koji definišu ovu kriterijsku varijablu koju smo definisali kao faktor situacione preciznosti, informacijski ali i biomehanički jednostavniji, što također može biti jedan od razloga ovako dobijenih rezultata. Ovako dobijene rezultate možemo uporediti sa rezultatima istraživanja Momirović, K., Dobrić, V., Karaman, Ž. (1983)⁵ u kojem su autori došli do rezultata da konativni mehanizmi čak negativno utječu na situacionu preciznost pogađanja cilja.

Tabela 4
Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.371(a)	.137	.001	.99937352

Tabela 5
ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	21.167	21	1.008	1.009	.457(a)
	Residual	132.833	133	.999		
	Total	154.000	154			

4. ZAKLJUČAK

Na osnovu ovako dobijenih rezultata možemo reći da bi u narednim istraživanjima trebalo proširiti kriterijski skup varijabli, kako bi se u istraživanje uključili i faktori koji su važni za nogometnu igru a u ovom istraživanju nisu uzeti u obzir. Cattel-ov test koristi se veoma često u istraživačkom i praktičnom radu u psihologiji sporta pogotovo na prostorima van BiH, pa smatramo da bi to i kod nas to trebala biti učestala praksa. Razloga za ovaj prijedlog ima više, ali će mo mi nabrojati samo one za koje smatramo da su najvažniji. Prvo, nemoguće je zamisliti postizanje visokih sportskih rezultata bez poznavanja psihologije sporta, osobito psihičkih procesa, osobenoti kao i njihovih zaki-

nitosti. Drugo, teorija crta Cattela je proistekla iz proučavanja osobina ličnosti, a osobine ličnosti, pogotov izvorne crte su značajne determinante za bavljenje sportom. Treće, što je ovaj instrumntarij vrlo prikladan u praktičnom radu sa sportistima i na osnovu dobijenih rezultata moguće je adekvatnije planiranje i programiranje u radu sa sportistima. Također, na osnovu dobijenih rezultata možemo korigovati rad sa mladima, jer su sva tri primarna faktora koja su pokazala statistički značajn utjecaj na kriterij (opća sposobnost kretanja igrača sa loptom) strukturirana utjecajem sredine kao što su društveni status, zaštitnički odnos porodice.

5. LITERATURA

1. Gabrijelič, M. (1979):
Manifestne i latentne dimenzije vrhunskih sportaša nekih momčadskih sportskih igara u motoričkom, kognitivnom i konativnom prostoru. Doktorska disertacija na Fakultetu za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
2. Horga, S., Gabrijelič, M. (1983):
“Utjecaj konativnih regulativnih mehanizama na uspješnost u nogometu”. Kineziologija Vol. 15, Br. 2, str. 85 – 93. Zagreb.
3. Kapidžić, A. (2007):
Utjecaj antropoloških karakteristika na rezultate situacionih testova u nogometu. Doktorska disertacija, na Univerzitetu “Džemal Bijedić”, odsjek za Sport i zdravlje, Mostar.
4. Stefanović, V. (1979):
“Socio-patološki aspekti razvoja motoričkih i stvaralačkih kvaliteta fudbalera uzrasta od 7 – 17 godina”. Jugoslavenski fudbal, 3-4, 45-54.
5. Momirović, D., Dobrić, V., Karaman, Ž. (1983):
‘Canonical Covariance Analysis’. Proceedings of the V International Symposium. , ‘Computr at the University’’. Cavtat, 463-474.
6. Mraković, M., Gredelj, M., Metikoš, D., i Orešković (1974):
“Relacije između nekih motoričkih sposobnosti i konativnih faktora”. Kineziologija, Vol. 4, br. 1, str. 30-41.

SUMMARY

Main goal of this research is to identify influence of conative characteristics abilities on results of situational in soccer play. Research has been applied on 155 students – 1st and 2nd year of Faculty of sport and physical education in Tuzla, age 19-22.

To identify the influence of applied tests we used regression analisys. . In this research we use 21 variables of conative characteristics which present prediction system and group of 9 situation motoric tests in soccer play which presents system of criteria variables.